

рудистички кречњаци и брекции из горње креде. Највиши кат чине промински конгломерати и лапори. Неогене слатководне наслага одржале су се у незнатним деловима. Пре свега вреди поменути неогене лапоре на Билом Брегу код Селина између рта Писак и шкоља Скрапељ. Стрма обала се овде састоји од дебелих и плочастих лапора, који су према мору благо нагнути, и у којима се налазе остаци биљака. Нема четинара, какви су одавно познати из неогена на Пагу. Изнад лапора на Билом Брегу леже конгломерати од старе плавине Мале Пакленице, који припадају младом плиоцену или старијем дилувијуму. Слатководни неоген се налази и на путу од Селина за Обровац, представљен лапорима са *Vythinia tentaculata* и са *Planorbis*. Сличне су две мале партије неогена између Каствелвенира и Ждрила на наспрамној обали. Даље се јављају неогени лапори на Зрмањи код Бибишана, код Жегра (где су нагнути), код Срнадери, код Мијића и код Љубичића. Од дилувијалних наслага помиње *Schubert* дебеле плавине и шљунковите терасе Велике и Мале Пакленице и друге мање.

Аустријски Велебит се састоји дакле из једног свода који је препукао до горњо карбонских слојева. Југозападно крило овог свода у главном је правилно, док се североисточно спустило на великој дужини, и то у таквом обиму, да карбон непосредно удара на лијас и на јуру.

Ј. Цвијић.

АРБАНИЈА.

Steinmetz Karl: Von der Adria zum Schwarzen Drin. (Zur Kunde der Balkanhalbinsel, Heft 6) 80, 78 S. 1. k. Sarajevo, Kajon, 1908. M. 2,10

Опис интересантних и опасних екскурзија, које је Штајнмец извршио у августу 1905. год., поглавито у сливу Маће у Северној Арбанији. Уз опис је додана карта са много новина. Писац је путовао од једне католичке цркве до друге, у чијим је црквеним кућама налазио гостопримства, а на већим екскурзијама био је потпомогнут и праћен католичким жупницима. Тако је могао да сазна много интересантнога и кориснога о начину живота, о привредним приликама, о обичајима, о крвној освети и о пљачкашким походима северних Арбанаса.

Ипак писац сматра с правом као највећи лични успех то, што се попео и утврдио висину планине Куноре Луријес, која је преко 2000 м. висока и до сада била географима непозната. Планина је састављена од кречњака, а највиши врх од дијабаза (извесно серпентина — Реф.). На северној страни планине има четири мала језера. Према опису Штајнмезовом, према висини Куноре (2110 м.) и према њеној релативно малој удаљености од мора, ја закључујем са највећом сигурношћу, да су северне стране Куноре биле заглечерене и да су она четири језера глацијалног порекла.

Ј. Ц.

РУМУНИЈА.

Dr. Emil Fischer (Bukarest): Über den Ursprung der rumänischen Bojarenfamilien. („Zeitschrift für Ethnologie“, 1908, Heft III, стр. 343—361. Berlin, 1908).

Фишер, који је већ у толико махова писао о пореклу румунског народа и појединих страна његова живота и културе и дао неоспорно корисних разматрања, овде нам износи један део грађе за студију о пореклу румунских племићских (бојарских) породица. У листинама и другим

писаним споменицима из румунске прошлости има забележено мноштво личних имена и породичних презимена румунских бојара, која су туђег порекла, и тиме показују, да и сами ти бојари нису били пореклом Румуни. Фишер наводи као пример приличан број имена, која показују грчко, немачко, маџарско, арбанашко, татарско, хрватско и талијанско порекло бојарских породица, тврди да их има још и веома много јерменског, али се особито задржава на именима и презименима, која сведоче о *словенском пореклу* многобројних бојара и бојарских родова. Навео је велики списак тих имена и презимена, од којих су нека заиста забележена у своме непромењеном словенском облику (нпр. Милош, Драгодан воевод, Бојин, Станимир, Илишевици, Григоровици, Drăghici итд.), а друга су у неколико измењена. Вредно је поменути, да Фишер по доказима, које износи, тврди као поуздано, да су чувене великашке породице: Басарабе и Хуњади, биле српског порекла. Хуњади су из Србије најпре прешли у Влашку, па одатле у Ердељ, где су добили имање у хуњадској грофовини.

Знатно је што Фишер истиче као доказ, колико се племство осећало туђе према народној маси, и то, што у повељама означава своје сељаке (кмете) именом „Români“. Борба око тога која ће породична презимена превладати, да ли словенска или румунска, није се, вели, још, ни у XVI веку била завршила. Још се и тада налазе многа потпуна словенска презимена поред њихових скраћених румунских облика (Tomševići поред Tomşa, Sturzevići поред Sturzea итд.).

Мислимо, да Фишер греши, што сматра, да је то свеколико румунско племство са словенским презименима било српског, бугарског и пољског порекла. То се ничим не би могло доказати, а немамо ни потребе доказивати. Ово питање има много простије објашњење: то племство са словенским именима било је без сумње пореклом од оних Словена, који су се били настанили по Влашкој, Молдавској и Бесарабији, и после ушли у састав румунског народа. Баш је Фишер у својим радовима (па и у овом) изнео многобројне доказе, да су Словени били у тим земљама настањени у веома великом броју и да су оставили за собом небројене трагове у животу и особинама данашњег румунског народа.

Јован Ердељановић.

Dr. Emil Fischer: Die Herkunft der Rumänen nach ihrer Sprache beurteilt. („Korrespondenz-Blatt der Deutschen Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte“. Herausgegeben von Prof. Dr. Georg. Thilenius. Braunschweig 1909. Nr. 1/2, стр. 2—6).

Да би доказао, од коликог је значаја био словенски језик за стварање данашњег румунског, Фишер најпре показује у 22 тачке, како „има врло велики број граматичких облика, који не припадају романском, него словенском“. Али је, вели, и сам дух народног језика био под непрекидним словенским утицајем све до почетка 19. века. По тврђењу самих најбољих румунских стручњака румунски језик има мноштво словенских речи, и то таквих речи, које су неопходне за изражавање свакодневних мисли и осећаја, речи, без којих се данашњи румунски језик не може ни замислити. А. de Sîhas је у своме речнику набројао у румунском језику: 3800 речи словенских, 2600 народно-лашинских, 700 турских, 650 грчких, 500 маџарских и 50 арбанашких. По другом једном речнику (Лазара Сајинсану) Фишер је израчунао овакав однос: народно-лашинских речи 3976 (у говору интелигенције 3401), словенских 3242, т. зв. трачких 1400, грчких 1353, турских 833, маџарских 342.

Књижевни језик румунски се знатно разликује од народног. Он је препун француских речи, тако да га сами Румуни означавају као „по-кварени француски“.

Фишер разматра, какав је однос словенских речи према латинским за називе у појединим групама појава из народног живота. Метеоролошки називи нпр., дакле они који су од толиког значаја за земљорадника, већином су словенски. Речи за плуг и разбој такође, док су оне за ткање и предење латинске. Име за кућу је латинско (casa), а за кућне делове сви су називи словенски. Слично је код кола и код воденице. Главни делови човечјег и животињског тела зову се латински, док сви мањи делови имају само словенска именима. И већина имена за болести такође је словенска. Јако пада у очи, да се све рибе зову нелатинским, и то готово све словенским имена. Даље је врло интересно, што се мушки полни органи зову само латинским, а женски све нелатинским, готово само словенским именима. Фишер то објашњава на тај начин, што мисли, да се је сразмерно малобројно мушко трачкороманско становништво женило словенским женама.

Истраживања у језику, вели, потврђују потпуно познату историску чињеницу, да су се трачкоромански пастири с планина населили међу Словене у равнице на Доњем Дунаву.

Ј. Ердељановић.